

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE SORUNLU KREDİLERDEN KURTULMA ARACI OLARAK VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ *

Çınar KAYA **

Derleme
(Review)

Muhasebe ve Finans
Araştırmaları Dergisi
Aralık 2020; 2(2): 187-207

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Kaya, Ç. (2020). Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerden Kurtulma Aracı Olarak Varlık Yönetim Şirketleri. *Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 187-207.

ÖZ

Krediyi alan müşteriyle banka arasında tahsilat için yapılan anlaşmaya rağmen müşterinin kredi borcunu ödememesi sonucu sorunlu krediler ortaya çıkmaktadır. Sorunlu kredilerin artmasıyla birlikte bankaların aktif yapısı bozulur bu durumda bankalar bu problemi ortadan kaldırmak için uğraşırken asıl faaliyetlerine odaklanamaz. Bankalar bu problemi ortadan kaldırmak, bilançolarını ve aktif yapılarını düzeltmek için sorunlu kredileri varlık yönetim şirketlerine devretmektedirler. Bu çalışmanın amacı sorunlu kredilerin çözümünde etkili rol oynayan varlık yönetim şirketlerinin kuruluş amaçlarını, bankacılık sektörüne etkilerini incelemektir. Çalışmanın yöntemi olarak literatür taramasından yararlanılmış olup, çalışma konusu ilgili bilimsel kaynaklarla desteklenmektedir. Bu çalışma sonucunda varlık yönetim şirketlerinin sorunlu kredileri devralmasıyla birlikte bankacılık sektöründe ve bireyler üzerinde olumlu etkiler olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sorunlu Krediler, Varlık Yönetim Şirketleri, Bankacılık Sektörü

JEL Kodları: G21, G23, G32

* Makalenin gönderim tarihi: 11.12.2020; Kabul tarihi: 22.12.2020, iThenticate benzerlik oranı %11.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, SBE, cinar.kyal@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0219-8199

ASSET MANAGEMENT COMPANIES AS A TOOL OF RECOVERING NON-PERFORMING LOANS IN THE BANKING SECTOR

ABSTRACT

Despite the collection agreement by the way the customer, who receives the loan, and the bank, non-performing loans occur due to customers failure to pay that loan, with the increase in non-performing loans, the asset structure of banks deteriorates, so banks cannot focus on their main activities while trying to eliminate this problem. Banks transfer non-performing loans to asset management companies in order to eliminate this problem and correct their financial statement and asset structures. The aim of this study is to examine the establishment objectives of asset management companies, which play an effective role in solving non-performing loans, and their effects on the banking sector. Literature review was used as the method of the study and the study subject is supported by relevant scientific resources. As a result of this study, it has been concluded that asset management companies have positive effects both on the banking sector and individuals with the acquisition of non-performing loans.

Keywords: Non-Performing Loans, Asset Management Company, Banking Sector

JEL Codes: G21, G23, G32

1.GİRİŞ

Ülke ekonomilerinin kalkınmasında büyük rol oynayan finans sektörünün en temel kuruluşlarından olan bankalar âtıl durumdaki fonları toplayarak topladıkları fonu sıcak para ihtiyacı olan sektörler kredisine tahsis etme yöntemiyle aktararak reel sektörün gelişimine katkıda bulunmaktadır. İşlevlerini yerine getirmek için bankalar belirli riskler almak zorundadır. Bankalar kredi tahsis etme sürecinde müşteriye anapara tahsis eder ve bu anaparayı belirlenmiş bir faiz oranı karşılığında vadelerle tahsil eder. Bu süreçte üstlendikleri kredi riski kişilerin kullandıkları kredinin anaparasının veya faizlerinin borçlu tarafından ödenmemesi ihtimalidir. Bankalar tahsis ettikleri kredileri tahsil edemedikleri durumlarda bilançoları zarar görmektedir. Kredilerin sorunlu krediye dönüşmesi ve sorunlu kredilerin artması sonucu bankalar temel faaliyetlerini yerine getirmekte zorlanırlar ve sonunda bankacılık sektöründe kriz meydana gelebilir. Sorunlu kredilerin çözümü için bankalar idari ve yasal takip başlatıp böylelikle krediyi tahsil etmeye çalışarak bilançolarını rahatlatmaya çalışırlar ancak bu çözüm yolları kredi borcu olan müşteriler için ekonomik faaliyetlerinde problem oluşturabilir. Bu durumdan sektörler de olumsuz etkileneceğinden ülkelerin ekonomik büyümesi yavaşlar. Sorunlu kredilerin çözümünde büyük rol oynayan Varlık Yönetim Şirketleri finans sektöründeki sorunlu kredileri devralarak şirketlerin bilançosunu temizler, bankaların ve diğer kurumların temel faaliyetlerine odaklanmasını sağlar, bu sayede kredi faiz oranlarının

yükselmesini engelleyebilir. Bu çalışmada, ilk olarak sorunlu krediler incelenmiş ve sorunlu kredilerin etkilerine değinilmiştir. Ardından sorunlu kredileri devralan Varlık Yönetim Şirketleri hakkında bilgi verilmiştir. Sonuç bölümünde sorunlu kredilerin yönetiminde etkili olan Varlık Yönetim Şirketleri Türk bankacılık sistemi açısından değerlendirilmektedir.

2. LİTERATÜRDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bankacılık literatüründe sorunlu krediler probleminin çözümüyle ilgili olarak çok sayıda teorik ve deneysel çalışma mevcuttur. Berk Mesutoğlu'nun (2001) yaptığı çalışmada varlık yönetim şirketleri, bankacılık sektöründe yer alan sorunlu aktifleri sürekli olarak devralma görevini üstlenirler ayrıca TMSF' ye devredilen ve tasfiye edilen bankaların sorunlu varlıklarını bilançolarından temizlemekle görevlidir. Bir anlamda varlık yönetim şirketlerinin temel görevi sorunlu varlıkları toplayıcı banka olarak devralmaktır. Tanımıyla sorunlu kredilerin çözümünde büyük rol üstlenen varlık yönetim şirketlerini etkinliğini anlatmıştır.

Hüseyin Selimler'in (2006) yaptığı çalışma ise bankacılık sektörünün maruz kaldığı riskler içinde yer alan kredi riskini azaltabilmek ve bankaların esas faaliyetlerine odaklanabilmesi adına sorunlu kredilerin çözümü için etkili yol olan varlık yönetim şirketlerinin çalışma yöntemlerini ve seçilmiş ülke uygulamalarını kanıtlarla aktarmıştır.

Cem Bahadır'ın (2018) yaptığı çalışmada sorunlu kredilerin çözümüyle ilgili gerçekleştirilmiş Londra, İstanbul ve Anadolu yaklaşımlarından bahsedilmiş ardından varlık yönetim şirketlerinin etkinliğini devraldığı sorunlu kredi portföy bedelleriyle ortaya koyarak sorunlu krediler probleminin çözümünde en etkili yolun varlık yönetim şirketleri olduğunu savunmuştur.

Yaptığımız bu çalışmada sorunlu kredilerin bankacılık sistemine yaptığı etkilerden, bankacılık sektörünün sorunlu krediyi varlık yönetim şirketlerine devretme kararından önce uyguladıkları yöntemlerden bahsedilmiş olup varlık yönetim şirketlerinin sorunlu krediyi devralmasından sonra bankacılık sektörü ve bireyler üzerindeki etkileri açıklanmıştır.

3. SORUNLU KREDİLER

Bankalar kredi tahsis ederken ne zaman geri ödeneceği konusunda müşteriyle anlaşmalar yapar. Bankalar kredi borçlusuyla yaptıkları anlaşmalar doğrultusunda krediyi vadelere ayırıp tahsil eder. Kredinin tahsil edileceği tarihte ödeme gerçekleşmezse banka anaparadan zarar etmeye başlar. Bu durumla birlikte banka faiz gelirleri elde edemez ve bilançoda yer alan kredi sorunlu krediye dönüşür. Ticari kredilerde kredinin ödenme tarihinden itibaren 90 günlük süre içinde ödenmemesi krediyi sorunlu kredi

haline getirir. Kredi alan müşterinin iflas etmesi gibi ödeme gücünü kaybedeceği durumlarda krediyi sorunlu kredi haline getirir (Erkan 2015:9).

Bankalar verdikleri kredileri anlaşılan şartlarda belirlenen zamanlarda ödenmesini ayrıca bu süreçte sorun çıkmamasını isterler. Bazen belirli durumlarda bu istek gerçekleşmez. Bankaların takibe düşmüş kredilerinin tahsis ettiği kredilere oranı yüzde 5 seviyelerine kadar normaldir. Takibe düşmüş kredi oranlarıyla bankaların aldığı risk doğru orantılıdır (Takan 2002:345).

Krediyi alan müşteri ile veren kurum arasında kredi verildiği esnada ödeme şartları, vadeler, faiz oranları gibi konularda bir sözleşme imzalanır. Bu yapılan sözleşme şartlarını krediyi alan taraf yerine getirmediği durumlarda verilen kredi sorunlu krediye dönüşebilir. Borçlunun sözleşmeyi yerine getirmeme durumu, kredinin sorunlu krediye dönüşmesi ödenme süresinin ne kadar geciktiğine, verilen kredinin çeşidine bağlıdır. Bir kredinin sorunlu kredi pozisyonuna düşmemesi için bankalar kredinin verildiği tarihten geri ödenecek tarihe kadar geçen süre içinde müşteriyi özenle takip etmelidir. “Bankalar tarafından kullanılan kredilerin sorunlu hale gelmesi için vade gününde ödenmemesi yeterli olmayıp ayrıca kredi anlaşmasının önemli şekilde bozularak tahsilatın gecikmesi ve yaşanan gecikmeye bağlı olarak da zararın veya zarar olasılığının ortaya çıkması gerekmektedir. Sorunlu kredilerin ortaya çıkması ve artışı ise bankaların mali yapılarını olumsuz etkilediğinden ve ekonomideki kaynakların etkin kullanılmasını engellediğinden gerek finans sistemi gerekse ekonominin geneli üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaktadır” (Karamustafa 2013: 4).

4. SORUNLU KREDİLERİN BANKACILIK SİSTEMİ ETKİLERİ

Bankalar tahsis edemedikleri krediler için karşılık ayırırlar bu karşılıklar ise bilançolarda net faiz gelirinden düşülmektedir. Bu durum bankaların karlarını düşürmektedir. Merkez Bankası verilerine göre net karın toplam aktiflere bölümüyle ortaya çıkan aktif karlılık oranı 1971-2001 arasındaki dönemde genelde yükselen bir seyir izlemiştir ve bu dönem sonunda 1998 yılında bankacılık sektörünün aktif karlılık oranı en yüksek seviye olan 2,7 oranına yükselmiştir. 2001 krizinde -3,8 oranlarına kadar düşüş gösteren aktif karlılık oranı 2018 yılında 1,45’ken 2019 yılında 1,16’ya düşmüştür. BDDK 2020 yılı Haziran ayı Bankacılık Sektörü Temel Göstergeler raporunda ise sektörün aktif karlılık oranı 0,79 olarak açıklanmıştır. Krediler sorunlu krediye dönüştükten sonra bankalar çözüm için yapılandırma, özel takip, idari takip, yasal takip gibi yöntemlere başvurur ayrıca bankalar sorunlu kredilerle mücadele edebilmek için kredi temerrüte düştüğü andan itibaren belirli oranlarda karşılık ayırmalıdır. Anaparanın ve faizin bir kısmı tahsil edilirse kalan kısma veya sorunlu kredinin tahsilinin mümkün olmayacağı tespit edilirse bankalar karşılık ayırır. Bu durum bankalara ekstra bir maliyet

getirip karlılığı düşürmesine rağmen karşılıklar yönetimi oluşan kredi riskini düşürmek için kullanılması gereken bir yöntemdir (Yücememiş ve Sözer 2011:45).

Bankalar kendi borçlarını ödeyebilmek veya hizmetlerine devam edebilmek için hesaplarında nakit para veya nakit paraya kolayca dönüştürebilecek kıymetli evrakları hesaplarında tutması gerekmektedir. Eğer bankalar bu evrakları hesaplarında bulunduramazsa likidite riskiyle karşılaşır bu durumda borçlarını ödeyemeyecek ve hizmet veremeyecek duruma gelebilir. Likidite riski, genelde bankanın kısa vadeli varlıklarının yine bankanın kısa vadeli taahhütlerini yerine getirememesi durumlarında meydana gelir. Yani ülkemizdeki bankalarda kısa vadeli mevduat ağırlıklı kaynak yapısının var olması yüzünden, faize duyarlı pasiflerin ortalama vadesinin faize duyarlı aktiflerin ortalama vadesinden daha az olmasından dolayı, faiz oranlarında meydana gelebilecek azalmalar bankaları pozitif, faiz oranlarının artmasıyla birlikte bankacılık sektörünü negatif etkileyebilir (Altıntaş 2006:113).

Bankaların ve kredi kuruluşlarının topladıkları mevduatlar kısa vadeli, verdikleri krediler topladıkları mevduatlara göre uzun vadelidir. Ülkemizdeki bankaların kaynakların ortalama vadesi 2-8 ay arasındadır bu aralık kısa vadedir. Bankalarının mevduatlarının bir kısmı döviz cinsindedir, bu kaynaklar da kur riskini ortaya çıkarır. Bankalar, müşterilerine, devlete veya yabancı kuruluşlara olan taahhütlerini vaktinde yerine getirebilmek için vadesi geldiği zaman nakit para ihtiyaçları ortaya çıkar fakat bankanın aktiflerinin belirli bir bölümü sorunlu krediler hesabına bağlıysa bankanın nakit ihtiyacı daha da yükselecektir. Verdikleri kredilerin tespit edilen vadede ödenmemesi ve sorunlu krediye dönüşmesi yani bankaya anapara ve faiz gelirinin girmemesi bankayı ekonomik sıkıntıya sokar. Kriz dönemlerinde menkul kıymetlerde yaşanan değer düşüklüğüyle bankalar gelir kaybı yaşamaktadır. Aktifinin büyük bir kısmını menkul kıymetlere yatırmış bankalar bu dönemlerde menkul kıymetlerini nakit ihtiyacını karşılamak için nakde dönüştürürler. Ayrıca bankalar ekonomik krizin yaşandığı sektörde kaynak arayışı içine girer bu durum bankanın borçlanma maliyetini artırır (Acur 2018:23).

Gelişmekte olan ülkelerin finansal krizlere karşı duyarlılığını açıklamak için uygulanan formüllerden biri bankacılık sektöründeki takipteki krediler oranıdır. Bu oranı sorunlu kredilerin toplam aktiflere bölümüyle bulunur. Bu oranın Türkiye’deki son 10 yılını Tablo-1’de incelersek:

Tablo- 1: Takipteki Krediler Oranının Ülkemizdeki Son On Yıllık Seyri

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
%3,66	%2,70	%2,86	%2,75	%2,85	%3,10	%3,24	%2,96	%3,88	%5,37

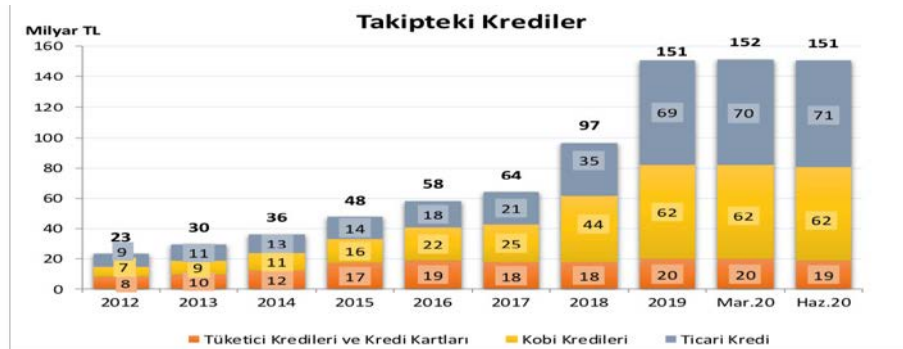
Kaynak: https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0816_01.pdf BDDK, Türk Bankacılığı Sektörü Temel Göstergeleri,2020 Erişim Tarihi:20.06.2020

Takipteki krediler oranının yüzde 5 seviyelerinde olması normal olarak görülmektedir, fakat oranın yükselirse sektörle alakalı riskli durumlar ortaya çıkabilir. 2019’da yüzde 5,37’lere çıkan bu oran 2020 yılı haziran ayında yüzde 4,43’e düşmüştür. 2010’dan önce özellikle 2008 yılında ABD’de ortaya çıkan ekonomik kriz ülkemizde de etkilerini ortaya çıkarmış 2008 yılında yüzde 3,88 olan oran 2009 yılında ise yüzde 5,6’ya yükselmiştir.

Tablo-2 Aktif Büyüklüğün En Büyük İlk 7 Bankada Takipteki Krediler Oranı

	2015	2016	2017	2018	2019	09.2020
Ziraat Bankası	1,7	1,8	1,6	2	2,8	2,2
Halkbank	3,1	3,2	3	3,4	5,1	3,6
Vakıfbank	3,9	4,3	4,2	4,9	5,9	3,8
Akbank	2,4	2,6	2,4	4,2	7,3	6,6
İş Bankası	2	2,4	2,2	4,3	6,5	5,4
Yapı Kredi	4,1	5	4,6	5,9	7,6	6,4
Garanti	2,8	2,8	2,6	5,1	6,9	6,2
Sektör	3	3,2	2,9	4,1	5,7	4,1

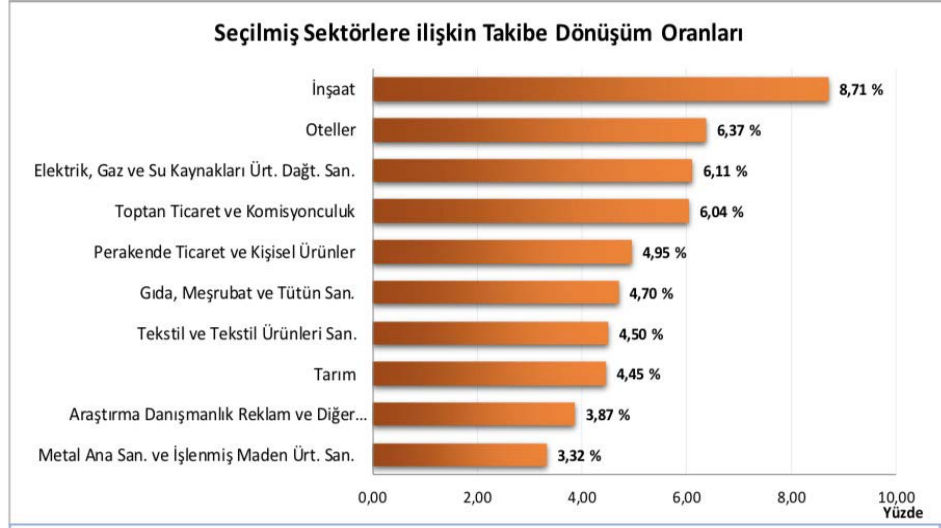
2020 yılı 3.çeyreği verilerine göre takipteki krediler oranının en yüksek olduğu banka Akbank olurken sektör ortalaması şimdiden 2018 yılını yakalamıştır. Ülkemizde kredi tahsis sürecinde yapılan bankacılık hataları, yükselen döviz kurları ve son olarak ortaya çıkan salgının da etkisiyle reel sektör mali olarak problem yaşadığı için takipteki krediler artış göstermektedir özellikle 2020 yılı içinde salgının yarattığı etkileri hafifletmek ve reel sektörü desteklemek amacıyla düşük faizle tahsis edilen krediler ise takipteki kredi borçlarını kapatılması için kullanılmıştır. Bu durum 2021 yılında salgın bitse dahi ülkemizde ekonomik açıdan en büyük problemin sorunlu krediler hususunda yaşanacağı öngörülmektedir.

Grafik-1: Yıllara Göre Takipteki Krediler

Kaynak: https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0816_01.pdf BDDK, Türk Bankacılığı Temel Göstergeleri,2020 Erişim Tarihi: 16.07.2020

Takipteki krediler miktarı 2017 yılında 64 Milyar TL iken 2018’de yaşanan kur problemleri ve reel sektörün dış borçlarının yükselmesiyle 2019 yılında 151 Milyar TL’ye ulaşmış, 2020 yılı Haziran döneminde ise şimdiden 2019 yılı seviyesine ulaşmıştır. Ülkemizde takipteki kredileri kredi çeşitlerine gruplandığımızda en yüksek grup 71 Milyar TL ile ticari kredilerdir.

Grafik-2: Takipteki Kredilerin Belirli Sektörler Arası Dağılımı

Kaynak: https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0816_01.pdf BDDK, Türk Bankacılığı Temel Göstergeleri,2020 Erişim Tarihi: 16.07.2020

Ülkemizde 2020 yılı haziran ayı verilerine göre tahsis edilen kredi miktarı 3.258 milyar TL’dir. Bu kredi miktarını sektörler göre gruplandığımızda ilk sırayı %7,96 ile inşaat sektörü almıştır. Günden güne ekonomideki payı artan inşaat sektörü takipteki kredileri gruplandığımızda yine %8,71 ilk sırada yer almaktadır.

5. SORUNLU KREDİLERİN REEL SEKTÖRE VE EKONOMİYE ETKİLERİ

Sorunlu kredilerdeki artış banka bilançolarını ve bankanın aktif yapısını olumsuz etkiler yalnızca bankacılık sektörünü olumsuz etkilemez, aynı zamanda ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz etkilere neden olur. Bankalar mali yapılarını düzeltebilmek için, kredi müşterilerinden alacaklarını hızlı bir şekilde tahsil etmeye çalışır ödeme konusunda problem yaşayan borçlulara ek tavizler vermek yerine verilen teminatlara el koyup nakde dönüştürmeye çalışır. Bilançosu bozulan bankaların sermaye yeterliliği de bu durumdan olumsuz etkilenir bu yüzden bankalar faiz oranlarını yükseltir ve reel sektöre yeni kredi vermekten kaçınırlar. Bu durum da özellikle bankacılığın finansal sisteminde büyük pay sahibi olduğu ülkelerde

ekonomik durgunluğa yol açar veya var olan durgunluğu artırır. Kredilerin azalması ve faiz oranlarının artmasıyla hem reel sektörün mevcut borçlarının ödenebilmesinde sorunlar doğacak hem de reel sektörün yeni yatırım imkanlarında azalma meydana gelecektir (Yavuz,2017:21). Sorunlu kredilerin reel sektör ve ülke ekonomisindeki etkilerini incelersek:

- Sorunlu krediler maliyetleri ve verimsizliği yükseltir. Bankaların gelirlerinde ve karında bir azalma meydana gelir. Banka yeterli geliri elde edemezse faiz oranlarında yükseltmeye gider bu durumda **Maliyet Enflasyonunu** yükseltir.
- Sorunlu kredilerin miktarının fazla yükselmesi bankayı iflas noktasına getirebilir. Böyle bir durumda bankadan kredi çeken müşteriler de bankada parası bulunan müşterilerde olumsuz bir biçimde etkilenir. Bir bankada yaşanan sorun oluşan güvensizlik nedeniyle diğer bankaları da etkileyebilir bu durumda **Piyasalar Olumsuz Etkilenir**.
- Kredi kullanan müşterilerin borcunu ödememesi sonucu ortaya çıkan sorunlu krediler bankaların gelirlerini azaltmakta bu durum da kredinin maliyetlerini ve faiz oranlarını yükseltmektedir. Bu olumsuzluktan kredi kullanan müşteriler de kötü etkilenebilir aynı zamanda bu müşteriler devlete vergi ödemek zorunda olduğunda devletin toplayacağı **Vergi Gelirlerinde Azalma** meydana gelebilir.
- Sorunlu kredilerin artması bankaların kredi tahsis etmelerini olumsuz etkiler bu durumda finansman desteği göremeyen şirketler mali açıdan sıkıntı yaşarlar. Kredi kullanarak yatırım yapıp, üreterek istihdam sağlayabilecek olan şirketlerin kredi isteklerine olumsuz cevap verilirse ülke ekonomisi bu durumdan olumsuz etkilenebilir. **Üretim, İstihdam ve Yatırımlar Azalabilir** (Azdiken 2019:7).

6. SORUNLU KREDİLERDE ÇÖZÜM YOLLARI

Kredilerin sorunlu krediye dönüşmesinden sonra ortaya çıkan sorunlu kredi problemini halletmek için farklı çözüm yolları vardır. Bu çözüm yollarından en çok uygulanan kredi sorunlu krediye dönüşmeden gerekli önlemlerin alınmasıdır. Bankalar müşteriye kredi tahsis ettikten sonra ortaya çıkan belirtileri erkenden dikkate alıp yeterli analizle birlikte mantıklı çözüm yolları bulabilir. Bankaların sorunlu kredi ortaya çıktıktan sonra asıl yapması gereken şey kredi kullanan işletmenin iflasına neden olmadan kredinin tahsil edilmesi gerekir. Bu durum gerçekleşirse işletme de banka da çok zarar görmeden sorun ortadan kalkmış olur.

Bankalar krediyi alan işletmenin bulunduğu sektörde devamlılığını sürdürmesi adına teminatlarını ele geçirme, nakde çevirme veya işletmenin iflasına neden olan çözüm yollarına en son başvurusu gerekir. Çünkü bu çözüm yolları ilk olarak tercih edilirse, bankacılık sektörünü, reel sektörü ve ülke ekonomisini negatif etkileyebilir. Bankalar krediyi talep eden müşteriye

tahsis ettikten sonra krediyi yakından takip etmez ve erken uyarı sinyallerini dikkate almazsa tahsis edilen kredi sorunlu krediye dönüşebilir. Bankaların sorunlu kredi oluştuktan sonra hemen çözüm yollarına başvurması sorunlu kredinin zararlarını daha da yükseltebilir. Bunun yerine bankalar sorunlu krediyi belirli bir süre izlemelidir Sorunlu kredilerin izlenmesi uzun ve detaylı kanuni süreçlerin olduğu zorunlu bir aşamadır. Sorunlu kredilerin varlık yönetimiyle görevli kuruluşlara devri bankaların asıl hizmet alanlarına odaklanmalarına yardım eder. Krediyi veren banka verdiği krediyi tahsil edemediği zaman kredinin vadesini ve teminatını da hesaba katarak o kredi için karşılık ayırmak zorundadır. Verdikleri krediyi vadesi geldiğinde tahsil edemeyen bankaların en önemli tahsil etme yollarından biri teminatlardır. Kefalet, nakit, mevduat, hazine bonusu, ipotek ve diğer banka garantileri en çok başvurulan teminat çeşitleridir. Nakde dönüşüm, piyasa değeri gibi özellikler kredi verilmeden iyice araştırılmalıdır. Teminatlandırma oranlarıyla kredinin tahsil edilmesi arasında bir doğru orantı vardır. Basel II' ye göre: 'Nakit mevduat, hazine mevduatı, devlet tahvili, bankaların finansman bonoları, altın, gayrimenkullerin ve tapulu arsaların 1. derece ipoteği' teminat sayılabilir. Ancak borçlu harici bireyin olan ikamet amaçlı gayrimenkuller, tapulu arsa ve araziler ve ticari amaçlı kullanılan gayrimenkuller üzerine tesis edilmiş ipotekler teminat kabul edilmez. Çünkü Basel II' den önce bu teminatlar üzerine ipotek tesis edilmesi sorunlu kredileri arttırmıştır. Basel II sisteminin etkisiyle bankalar riske sebep olacak işlemler yaparken riskin düşürülmesine olanak sağlayacak teminatlara ilişkin politikaların tekrardan düzenlenmesi durumları ortaya çıkmaktadır. Krediler, farklı sebepler yüzünden sorunlu krediye dönüştükten sonra ilk olarak kredi neden sorunlu krediye dönüştü bu durum tespit edilmelidir. Kredi sorunlu krediye dönüştükten sonra uygulanacak çözüm yolları ve nasıl bir yönetim türünün uygulanacağına saptanması kredinin sorunlu krediye dönüşme nedeniyle direkt ilgili olacaktır (Karamustafa 2013:15).

6.1 Yeniden Yapılandırılması

Sorunlu kredilerin belirlenmesi durumunda takip edilecek çözüm yöntemi, kredi anapara ve faizinin tahsil edilmesidir. Bu durumla alakalı net bir kural ya da belirlenmiş bir formül olmamasına rağmen kredinin türüne, mevcut şartlara göre, bankanın zarara uğramayacağı bir çözüm yolu bulunup uygulanması gerekir. Sorunlu krediye dönüşmüş bir kredinin yeniden yapılandırılması için banka 3 farklı yol izleyebilir. Bankaların sorunlu kredileri ortadan kaldırmak için uygulayabileceği ilk çözüm yolu kredi alan müşterisiyle veya işletmeyle ilişkilerini kopartmamaktır. Krediyi tahsil etmek için kredi alan müşterinin mali problemlerini aşması için gerekli yardımı sağlayabilir. Eğer banka müşteriye veya işletmeye tekrardan kredi tahsis ederse bu kredinin de sorunlu krediye dönüşmemesi için krediyi mutlaka teminatlandırması gerekmektedir. Böyle bir durumun ortaya çıkması için

müşterinin ya da firmanın ekonomik açıdan batmamış olması, bankayla ilişkilerini sürdürebilecek durumda olması kredinin sorunlu krediye dönüşmesindeki sorumluluğu kabul edip bankayla tekrardan bir anlaşma yapmaya açık olması gerekmektedir (Demirkurt,2019:51).

Bankacılık sektöründe sorunlu krediyle mücadelede yeniden yapılandırma, ek finansman desteği, ek teminat ve tahsil için bankanın müşteriyile ilişkisini koparmaması gerekir, ancak müşterinin tutumu da bu sorunun çözümünde önemli rol oynamaktadır:

- **Birinci Tip** müşteri sıkıntılı bir süreçte olmasına rağmen bu sürecin ve yaşayabileceği problemlerin farkında olmayan firmalardır. Genellikle bu firmalar KOBİ'lerdir. Bu firmalarda genel olarak bütün görevleri firma sahibi üstlendiği için yönetimi çok etkili olmayan, muhasebe ve denetim konusunda güçsüz, ilerisi için plan program ve düzenli analizler yerine basit geleneksel uygulamalar kullanan firmalardır. Bu firmalarla ilişkileri sürdürmek için ilk ve en önemli yapılması gereken şey firma sahibine yaşanabilecek sorunları iletmeğdir.
- **İkinci Tip** müşteriler: İşletmenin yöneticileri veya bireyler yaşanabilecek problemlerin farkındadırlar. Bu problemlerden kaçınmak için ve bulunduğu durumu en az zararla atlatabilmek için en uygun şartları oluşturup ayrıca bankayla anlaşma yapmaya hazırdırlar. Bu tip firmalarla ilişkileri sürdürmek için her türlü öneriler iki taraf açısından değerlendirilip gerekli önlemler alınır. Alınan önlemler için firmalara ek fonlar veya ek krediler sağlanabilir.
- **Üçüncü Tip** müşteriler: bu müşteriler bankaya problem yaratır asla iş birliğine yanaşmaz. Bu firmalar veya bireyler sorumsuzdur kanun dışı işlemler gerçekleştirebilir. Bankaların yasal olarak onlara uygulayabileceği hususları görüşmelerde bu müşterilere belirtmeler bile onlar yaptıkları işlemlerden de rahatsızlık duymayabilir. Bu durumda genellikle yasal takip süreci başlatılır. Bankaların ve kredi tahsis ettikleri müşterilerin görüşmeye ve anlaşmaya hazır olması, uygun koşullarda anlaşma yapması iki tarafı da ekonomik olarak en az zararla bu durumdan kurtarır ve anlaşma yapılması güven ilişkisinin zedelenmemesine yardımcı olur.

Bankanın müşteriyile ilişkilerini sürdürebilmesi için iki tarafın da birbirlerinin sorunlarını çözebileceğine inanması gerekir. Ne banka ne müşteri bu konuda bir problem yaşamamalıdır. İki taraf bu sorunun çözülmesi için anlaşma sağlarsa ilk kısım **Müşterinin Finansman Planının Hazırlanması** süreci başlar. Bu süreçte müşterinin toplam borç durumu, ödemeleri ve müşterinin tahsil edebileceği alacakları hesaplanır minimum bir yıl olacak şekilde gerçek veriler ve tahminlerle hazırlanacak nakit akımı meydana getirilir. Bu nakit akımlarıyla fon ihtiyacının ne kadar olduğu ortaya

çıkarmaya ve gerekli fon aranmaya başlanır. Bunun için ilk uygulanması gereken kredi alan müşteri bir işletmeye işletmenin sahibi veya ortakları tarafından sermayenin yükseltilmesidir bu durumu işletme varlıklarının elden çıkarılması ya da kefil olanlardan borcun tahsil edilmesi gibi farklı çözüm yolları takip eder. Ayrıca banka eğer borcun ödeneceği konusunda müşteriye güvenirse ek kredi tahsis edebilir. Müşterinin finansman planının hazırlanması sürecinden sonraki 2. Kısım ise **Finansal Yapının Güçlendirilmesi** kısmıdır. Bu kısımda bankalar işletmenin ekonomik durumunu olumsuz etkileyen sebeplerle başa çıkabilmesi ve işletmenin bulunduğu sektörde devamlılığını sağlamak için destek olurlar. İşletme problemleri koşullardan kurtulmak için gerekli şart, amaç ve planlarını detaylı olarak bankaya sunar. Banka sunulan planları inceler. İşletmelerin yönetiminde değişiklik, işletme tesislerinin değiştirilmesi, mal edinmek yerine leasing, işe yaramayan mevcut varlıkların satışı gibi yöntemlerle işletmenin finansal kaynaklarında güçlendirmeye gider. (Erkan 2015:46).

6.2 Teminatların Nakde Dönüştürülmesi

Bankalar sorunlu kredinin çözümü için müşteriyle görüşüp bu görüşmelerden olumlu sonuçlar çıkması yerine anlaşmazlıklar devam ederse bankaların izleyeceği çözüm yolu teminatları nakde dönüştürmektir. Bu yol basit ve süreç olarak diğer yollara göre daha kısa görünebilir ancak müşterinin niyeti bu çözüm yolundaki en önemli husustur. Müşterinin niyetinin iyi olması süreci kısaltır ve basitleştirir. Teminatların piyasa değerinin azalması bankayı yeni bir sorunla karşı karşıya getirebilir bu yüzden teminatların riski kapsama düzeyi de bu çözüm yolunda oldukça önemlidir. Teminat sorunlu kredi için verilmiş olduğundan dolayı daha düşük bir fiyata satılabilir. Bu bahsedilen önemli konulara dikkat edildiğinde teminatların nakde dönüştürülmesi sorunlu kredilerin çözümü için oldukça basit bir çözüm yolu olarak kullanılabilir.

6.3 Sorunlu Kredi Tespiti ve Kanuni Tahsilat Süreci

Sorunlu kredinin tespit edilmesinin ardından tahsil edilme amaçlı başvuru yapılan çözüm yollarına borçlunun yanaşmaması, kredi borcunu geri ödemediği yoksun olması gibi durumlarda son uygulanacak çözüm yolu borçlu için yasal takip başlatmaktır. Bu süreçte ortaya şöyle bir problem çıkabilir: Eğer alacaklı banka bu konuda iyi bir analizle erken tespit edip önlemini almazsa borçlu müşterinin diğer alacaklıları erken davranıp müşterinin mal varlıklarına haciz koydurabilir olası bu durum bankanın krediyi tahsil etmesi ihtimalini daha da azaltabilir. Eğer sorunlu kredi tespit edilip tahsil edilemezse tahsil edilmediği süreye göre takip süreçleri üç gruba ayrılır (Oy 2009:63).

6.3.1 Özel Takip Süreci

Kredinin vadesi henüz dolmamış ancak bankanın araştırmalarına göre kredinin geri ödenme konusunda bazı soru işaretleri varsa iki tarafında hesaplayamadığı olaylar yaşanmışsa yasal takip yoluna başvurmadan kredi borcunun süresi içinde geri ödenmesi için uygulanan işlemlerdir. Bu takip yönteminde borçlunun kredi değerliliğinin devam ediyor olması en mühim noktadır. Bu yöntemde kredinin değerinin kontrolü amacıyla:

- Kredi alan müşterinin ödeme gücünde herhangi bir değişiklik meydana gelip gelmediğine bakılır.
- Kredi alan müşterinin öz kaynaklarının kredinin ödeme süresi dolmadan kredi miktarını karşılayıp karşılamayacağına bakılır.
- Müşteri hakkında icra-iflas talebi var mı yok mu buna bakılır.
- Müşterinin işletme sermayesi, işletme faaliyetlerini karşılayıp karşılayamadığı incelenir.
- Müşterinin borç durumu ve diğer borçlarını ödeme problemleri var mı yok mu bu incelenir.

Bu incelemelerle banka kendi kredisinin değer kaybedip kaybetmediğini ölçmektedir. Özel takip süreci sorunlu kredilerin ortaya çıkmasını önleyebilir veya bankaya gerekli zamanda önlem aldırması için yeterli bilgiyi sağlayabilir (Lök 2018:204).

6.3.2 İdari Takip Süreci

Kredinin vadesinde ödenmemesinden dolayı yasal takibe başlamadan yapılan işlemlerdir. 01.11.2006 tarihli Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te "Kredi değerliliğinin zayıflaması olarak yorumlanamayacak nedenlerle anapara ve/veya faiz ödemelerinin tahsili, vadelerinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren otuz günden fazla geciken ancak doksan günü geçmeyen alacaklar." olarak tanımlanan Yakın İzlemedeki Krediler bu aşamada takip edilir (Selimler 2015:2).

Böyle alacakların bazı özellikleri vardır:

- Kredi alacağının vadesinin dolması ve temerrüde düşmesi
- Kredi alan müşterinin ve aldığı kredinin değerliliğinin kaybedilmesi
- Borçlunun borcu ödeyememe sebebinin geçici likidite sıkıntısından olması
- Vadeden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren 30-90 gün içinde gecikme olması ve maksimum 90 gün içinde kredi borcunun ödenmesi
- Yeterli teminatın olması ya da talep edilirse teminat gösterebilmesi

- Kredi müşterisinin diğer alacaklıların müşteriden alacaklarını tahsil etmek amacıyla takip başlatmamış olması.
- Kredi alan müşteri ve işletmesi hakkında, ekonomik faaliyetlerini kötü etkileyecek şekilde ciddi ve güvenilir kaynaklardan olumsuz bilgiler elde edilmesi.
- Kredi alan müşterinin işletmesinin konkordato talep etmesi. İdari takip sürecinde müşterinin borcu ödememeye veya anlaşmaya yanaşmaması banka tarafından ek süre verilse bile bu durumun bankaya ve krediyi tahsil etmek için bir yararı olmayacağı gibi düşünceler varsa da izlenilmesi gereken yol yasal takip sürecidir.

6.3.3 Yasal Takip Süreci

Kredi alan müşteriyle anlaşma yapılmış ancak borç hala ödenmemiş tekrardan müşteriyle görüşmeler olmuş ancak görüşmelerden de bir sonuç çıkmamış, kredi borcunun geri ödenmeyeceği artık banka tarafından anlaşılmış ise bu durumda 90 gün ve daha uzun süreli ödenmeyen alacaklar için yasal takip süreci uygulanır. Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinde bu alacaklar donuk alacaklar olarak belirtilmiştir. Bu aşamada işlemleri banka genel müdürlüklerinin hukuk birimleri yürütmektedir. Hukuk birimi işlemlerin daha hızlı netice vermesi, kredinin tahsil edilebilmesi için şubeler ve genel müdürlük ilgili birimleriyle ortak zamanda, uyum içinde birlikte çalışır. Kanuni takip süreci başlatılması için banka tahsil adına gerekli tüm işlemleri gerçekleştirilmesi gerekir. Bu işlemler sonucunda banka bir çözüm üretememişse ve borcun ilk ödeme gününden itibaren takip eden 90 gün içinde ödeme gerçekleşmezse yasal takip başlatılabilir ayrıca borcun ödenme süresi doksan günü geçmesi gerekir. "Banka alacaklarına öncelik vermek için borçlulara ve varsa kefillere ihtarname keşide edilmelidir. Çünkü borç öncelikli olsa dahi, borçlunun temerrüde düşmesi için kendisine alacaklı tarafından ihtarname çekilmelidir. TBK'nın 117'nci maddesinde "*Muaccel bir borcun borçlusunu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.*" ifadesinde bunun gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca; banka alacağının öncelikli kılınmasını garanti altına almak için genel kredi sözleşmesinde imzaları bulunan müşteri, müşterek borcu veya müteselsil kefillere 7201 sayılı Tebligat Kanunu gereğince noter aracılığıyla yaptığı ihbar ve çektiği ihtarnamelerin muhataplarına ulaşmış olup ulaşmadığını tespit etmelidir. İlgili ihtarnamelerin muhataplarına keşide edilmelerine rağmen sonuç alınmadıysa kanuni izleme ve tahsil aşamasına geçilmelidir" (Bahadır 2018:83& 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 117).

Sorunlu kredilerin çözüm yollarını uygulamak bankalar için uzun ve zorlu bir süreçtir. Bu süreçte bankaların aktif yapısının bozulması, bankaya ek maliyetler yüklemesi gibi nedenlerle bankalar temel faaliyetlerine

odaklanamazlar. Bankaların bu maliyetlerden kurtulabilmesi ve temel faaliyetlerine odaklanabilmesi için bilançolarında yer alan sorunlu kredileri kısa süre içinde bir Varlık Yönetim Şirketine devredebilir.

7. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ VE KURULUŞ AMAÇLARI

Dünyada ilk olarak 1930’lu yılların başında ortaya çıkan varlık yönetim şirketlerinin ülkemizdeki tarihçesi 10 yıldan biraz fazla süredir. Bankaların bilançolarındaki tüm aktifleri yönetmesinin pek örneği olmadığı dünyada, bulunduğu ekonominin düzeyiyle doğru orantıda ilerleme seviyesi olan varlık yönetim şirketleri gelişmiş ekonomilerde ve emerging marketlerde tahsili geçmiş alacakları satın alıp bu sorunu ortadan kaldırarak ekonomiyi geliştirmede yeri büyüktür (Gör 2012:1). 1990-2000 arası bankacılık sektöründe birçok ekonomik kriz meydana gelmiştir. Bu krizler doğrultusunda bankacılık sektöründe maliyeti yüksek bir düzenlemeye hatta yeni yapılandırmalara başvurulması gerekti. Bankaların tahsis ettikleri kredilerden doğan alacaklarını vadesinde tahsil edebilmesi için uygulanan yapılandırma programları başarıya ulaşamadı. Çünkü kriz yüzünden kredi verdikleri müşteriler kredi borçlarını vadesinde geri ödemekte zorlanıyordu. Bankacılık sektöründe meydana gelen reel sektörleri de etkilemeye başladı. Bunun sonucunda ülkeler revizyon programları oluşturdular. Bahsedeceğimiz Varlık Yönetim Şirketleri bu revizyon programları doğrultusunda kurulmaya başlandı. Türkiye’ de ise VYŞ’nin kanuni dayanağı 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 93’üncü ve 143’üncü maddeleri kapsamında BDDK tarafından hazırlanan ve 1 Kasım 2006 tarihli 26333 sayılı Resmî Gazete yayımlanan Varlık Yönetim Şirketleri’nin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmeliktir. Söz konusu yönetmeliğin ilk maddesinde, “*Bu Yönetmelik’in amacı, varlık yönetim şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlenmektir.*” olarak belirtilmiştir.

Bankacılık sektöründe sorunlu varlıkların yönetimi sektörün yeniden yapılandırılması konusundaki mühim noktalardan biridir. Sorunlu varlıklar ilk olarak tanımlanıp 4 ayrı gruba ayrılmalıdır. Bu gruba ayrılma sürecinde kullanılan yöntemler ve teknikler varlık yönetim politikalarıdır bu politikaları gruplara ayrılma sürecini kapsar. Kurulan varlık yönetim şirketlerinin amaçlarını kavrayabilmek için önce bu politikaları incelememiz gerekmektedir. Bu politikaların genel amacı şirketleri ekonomideki sorunlu varlıkları takip etme konusunda tek bir yerden yönetilip hem bu sorunlu varlıklardan hem maliyetlerinde kurtulmaktır. Sorunlu varlık politikasının ilk aşamasında kullanılan 4 ayrı grubu incelersek eğer:

- **Sorunlu Kredinin Satılması:** Bu tekniğin kullanabilmesi için sorunlu varlığın satılacağı bir piyasanın var olması gerekir eğer ortada böyle bir piyasa mevcut değilse ise bu piyasa kurulmalıdır.
- **Sorunlu Krediyi İyileştirme:** Sorunlu varlıkların tümünün veya bir bölümünün tekrardan alınması ya da ortadan kaldırılması sürecinin

devamlılığı için kanuni düzenlemeler ve prosedürler ile varlık varlıklarla alakalı piyasa değerlemesi konularında incelemelerde bulunulmalıdır (Yurdal 2019:52).

- **Sorunlu Varlıkların Yeniden Yapılandırılması:** Borcun yeniden yapılandırılması konusunda başarıya ulaşmak için iki tarafında bu yapılandırma anlaşmasından yarar sağlaması şarttır ve bu yararı sağlamak için iki tarafında anlaşma yapılacak duruma göre taviz vermesi gerekebilir. Ayrıca yeniden yapılandırılma da sadece aktiflerin yapılandırılmasıyla ortaya çıkan gelirin, aktiflerin elden çıkarılmasıyla ortaya çıkacak gelirden daha yüksek bir meblağ ise yapılandırma başlayabilir (Selimler 2006:125).
- **Sorunlu Varlığın Zarar Yazılması:** Sorunlu varlığın yapılandırılması olanağı pek mümkün gözüküyorsa ayrıca sorunlu varlığa harcanacak yapılandırma için harcanacak miktar, defter değerinden daha yüksek bir miktarsa bilançoya aktif varlıkların defter değeri kadar miktar zarar yazılır.

Bu bahsettiğimiz 4 ayrı politikayı inceledikten sonra varlık yönetim şirketlerinin amaçlarını da 4 farklı gruba ayırabiliriz:

- **Finansal Sistemin Yeniden Yapılandırılmasını Kolaylaştırmak:** Yukarıda bahsettiğimiz politikalar likidite yapısında bozukluk varsa onu düzeltmeyi bankaların ve diğer kurumların borçlarını ödeyememesi gibi durumlarda onlara yeniden ödeme gücü kazandırmak, piyasada güven ortamını yükseltmeyi, kredi riskliliğini azaltmayı ve normal işlemlerinin sürdürülmesini hedefler. Aktif varlıkların kalitesinde düşüş gerçekleşmesi durumunda aktif varlıkların sahibi olan kurumlar etkinliğini kaybedebilir bu durumda kurumların yaptığı işlemler ve hizmetlerin yapılmasını önleyebilir.
- **Sorunlu Varlıkların Tasfiyesinde Hızlı Çözümleme:** Sorunlu varlıkların hızlı ve etkili bir biçimde çözüme ulaştırılması kaynakların tekrardan dağıtım sürecini hızlandırır. Sorunlu varlıklar hızlı bir şekilde çözüme kavuşmazsa borçlu ve alacaklı taraflar borçlarını geri ödeme konusunda belirsizlik yaşayabilir. Sorunlu varlıkların tasfiye sürecinde hızının tespit edilmesi için bahsedilen varlıkların cinsine, nitelik ve niceliğine, bu varlıklar için piyasada bir talep ortamının oluşup oluşmadığına, varlıkların yer aldığı kurumun fonksiyonlarının devamlılığına bakılır. Varlıkların satılması piyasaların yeni fiyat seviyeleri bulmasına destek ekonomik durgunluğun giderilmesine yardımcı olur ancak piyasalardaki işlem hacmi istenilen seviyede değilse hızlı tasfiyeler bankacılık sektörünün tamamına olumsuz etkide bulunabilir. Sorunlu kredilerin yoğun olduğu ekonomilerde bu durum geçerli olabilir. Fakat bu durumun aksine sorunlu bir varlığın uzun süre elde kalması ve bu süre içinde iyi yönetilmemesi sorunlu varlık sahibine ekstra maliyetler getirebilir (Mesutoğlu 2001:5).

- **Sorunlu Varlıkların Çözümünde Adalet:** Devlet piyasada yer alan sorunlu varlıkları temizlemek ve kurumların borçlarında yapılandırmaya gidebilmek için merkezi bir varlık yönetim şirketi kurarsa kurumlara, borçlu bireylere verilecek tavizlerden dolayı borçluların borç ödeme gücünde bir artış meydana gelebilir. Burada önemli olan nokta devlet yapılandırmaya gidecek her kuruma aynı şekilde yaklaşırsa hem devlete hem borç verenlere güven artar. Ayrıca ödenmemiş borçların düzenlenerek ödenme ihtimalini ve yeni kredilerin başarı şansı artabilir (Selimler 2006: 126).
- **Varlık Piyasalarının Normalleşmesi:** Piyasada bulunan sorunlu varlıklar iyi varlıklardan fazlaysa iyi varlıklar dışlanır. Bu durum ve tüm varlıkların fiyatında düşüşüne yol açabilir. İyi yönetilen bir varlık yönetim politikasıyla varlık piyasalarındaki bu fiyat düşüşü durdurulabilir (Yurdal 2019:54).

Varlık yönetim şirketlerini Faktöring şirketleri ile karıştıranlar olabilir. Ancak Faktöring şirketi kurumların yaptığı veya yapacak olduğu satış işlemlerinden oluşan vadeli çek, senet gibi belgelere dayalı alacakları temlik altına alabilir ve bunların karşılığında kurumlara tahsil, finansman gibi hizmetler verebilir. Faktöring şirketi vadesi gelmemiş alacağı belirli bir iskonto oranı üzerinden devralır işte varlık yönetim şirketiyle arasındaki asıl fark burada ortaya çıkar çünkü varlık yönetim şirketi genelde bankaların ve bankacılık sektöründeki diğer şirketlerin vadesi geçmiş yani sorunlu duruma gelmiş alacağını gerçek bedelinden daha düşük bir bedelle satın alır. Varlık yönetim şirketleri, sorunlu varlıkları devralmak amacıyla, bu devri yapacakları banka veya diğer finans kuruluşlarından kredi kullanamazlar. Varlık yönetim şirketleri kredi borcu olan müşterilerle görüşmeler yapar ve başlayan kanuni süreçleri sürdürüp borçların geri ödenme sürecinin başlamasına ve sorunlu kredileri devralmak için harcadıkları parayı, borcun tahsil edilmesi için yapılan harcamaları bu borçları tahsil ederek karşılar bankalardaki değerlerinden daha düşük bir bedelle satın aldıkları kredileri kar ile tahsil eden kuruluşlardır. Fakat varlık yönetim şirketi sorunlu kredileri satın almaktadır bu yüzden tahsil etmek o kadar kolay değildir çünkü borçluların borcunu geri ödeme gücü oldukça düşüktür. Genelde bu durumdaki bireyler kendi gelirinin çok üstünde kredi kullanmış müşteriler olduğu için genellikle ödeme sorunu yaşarlar bunların sorunlarını da ortadan kaldırıp borçluyu borcunu ödemeye teşvik için varlık yönetim şirketleri faiz indirimi, uzun vade ve fazla taksitli ödeme planı gibi esnekliklerde bulunarak tahsilat konusunda çözüm sürecini hızlandırabilirler. Bu sürecin hızlanması için asıl önemli olan nokta borçlunun kendisine getirilen sınırlamalardan icra-iflas gibi kanuni süreçlerden kurtulmak istemesi gerekmektedir (Biçim 2010:23).

8. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNİN BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİSİ

Banka bilançolarında sorunlu varlıkların artması nedeniyle bankanın mali yönden zarar görmesinin yanında piyasadaki itibarında bir zedelenme meydana gelir. Bu durum en çok banka sahip, ortak ve çalışanlarına zarar verir. Sorunlu varlıkları bir varlık yönetim şirketine devredilmesiyle birlikte banka bilançolarında yer alan kötü aktiflerde bir azalma meydana gelir bu durum bankayı hem mali yönden rahatlatır hem de piyasadaki itibarında oluşan zararlar ortadan kaldırılır (Demirkurt 2019:81).

Bankaların sorunlu varlıkları tahsil etme isteğinden dolayı şubelerinden genel müdürlüklerine, sorunlu varlık yönetimi uzmanlarından kanuni takip başlatması gereken hukuk birimlerine kadar uyumlu bir süreç geçirmeleri lazımdır. Bu süreç bankalara yüksek maliyet doğurur. Ayrıca bu durum bankaların normal verdiği hizmetlere yoğunlaşmasını zorlaştırır. Bu durumdan hem bankalar hem bankaların müşterileri ayrıca dolaylı yoldan genel ülke ekonomisi zarar görür. Bankaların bilançolarında yer alan sorunlu varlıklarda yükselme olması iş ortaklarını, yatırımcıları ve denetleyici kurumlarca takip edilen rasyolar üzerinde negatif etki oluşturur. Bankalar sorunlu varlıklardan meydana gelen bu zararları yok etmek için varlıkları bir varlık yönetim şirketine devrederler. Bu devir sonucunda: Bankaların bilançolarında sorunlu varlık miktarı azalır bankalar tahsil edemediği bir alacağın satılmasından dolayı bir gelir elde eder bu durumda asıl faaliyetlerine yoğunlaşabilecekleri için finansal verimliliği de yükselir. Bu bahsettiğimiz devir sonucu meydana gelen olumlu durumların yanında bazı olumsuz durumlar da meydana gelir: Yüksek meblağ olan kredi alacağından vazgeçip daha düşük bir fiyata varlık yönetim şirketine devrederler yani aradaki fark bankanın zararınadır (Soydal ve Artekin 2019:5).

9. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNİN SORUNLU KREDİLER ÇÖZÜMÜNDE ETKİSİ

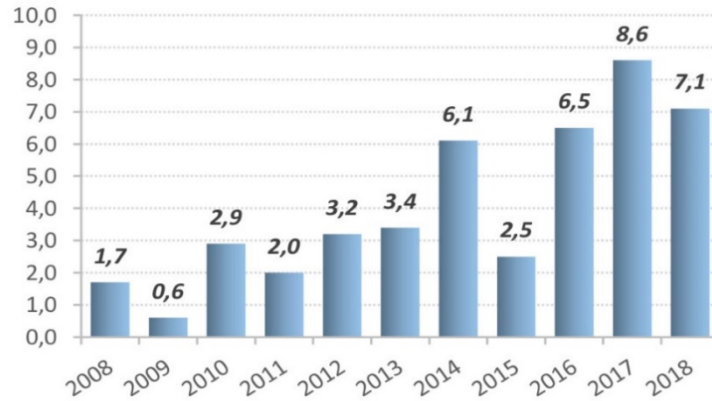
Bankaların yüksek meblağ kredi alacağından vazgeçip daha düşük bir fiyata varlık yönetim şirketine satmasına örnek olarak, KAP'ta yer alan anlaşmaya göre: "Yapı Kredi Bankası tarafından 30 Nisan 2017 tarihi itibarıyla toplam 545,9 milyon TL olan sorunlu alacağın 27,1 milyon TL'ye varlık yönetim şirketlerinden oluşan bir konsorsiyuma satılmasına karar verildiğini bildirmiştir." Sorunlu kredilerin varlık yönetim şirketlerine devredilmesi hem banka yönetimleri hem de düzenleyici otoriteler tarafından sorunlu kredilerin satışı banka yönetimleri açısından, değeri olmayan bir varlıktan gelir sağlanması, birçok finansal oranı iyileştirmesi ve bilanço temizliği açısından olumlu karşılanmaktadır.

Tablo-3 Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketine Devri

Banka Adı	Tahsil Gecikmiş Alacak Miktarı (TL)	Satış Bedeli (TL)	Satılan Varlık Yönetim Şirketi
Garanti Bankası (20.11.2018)	337.188.588,73	17.550.000,00	Güven Varlık Yönetim A.Ş.
Akbank (26.12.2018)	446.000.000,00	19.400.000,00	Arsan Varlık Yönetim A.Ş, İstanbul Varlık Yönetim A.Ş. Sümer Varlık Yönetim A.Ş.
Yapı Kredi Bankası (19.03.2019)	396.328.632,09	24.040.000,00	Gelecek Varlık Yönetimi A.Ş. Efes Varlık Yönetim A.Ş

Kaynak: Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)

Tabloyu incelediğimizde; sorunlu varlıkların varlık yönetim şirketlerine satış bedellerinin gerçek tahsil edilecek fiyatının baya altında olduğunu görüyoruz. Bankalar bu alacakları tahsil etme amacıyla ortalama 2-3 yıl boyunca işlemler uygularlar ancak yapılan işlemlere rağmen tahsil edemezler bu kredilerin genelinde tahsil etme olasılığı yoktur veya olasılık oldukça düşüktür. Bu yüzden varlık yönetim şirketlerine bu alacaklarını devrederler ve bankalar tahsil edemedikleri bir alacağın ortaya çıkardığı maliyet ve diğer yüklerden kurtulurlar.

Grafik-3 Yıllara Göre Varlık Yönetim Şirketlerinin Devraldığı Sorunlu Krediler

Kaynak: <http://turkrating.com/files/uploads/varlik-yonetim-sektoru-nisan-2019-8504.pdf>
Erişim Tarihi: 15.05.2020

TBB'nin Haziran 2020'de yayınladığı Bankacılık Sektörü Raporunda ülkemizde şu anda özel karşılık ayrıldıktan sonra net olarak takipte olan alacaklar tutarı 43 Milyar TL'dir. 2018 yılında bankacılık sektöründen 7.1 Milyar TL'lik sorunlu kredi devralan varlık yönetim şirketleri son olarak 2019 yılı mayıs ayı itibariyle 3 Milyar TL tutarındaki sorunlu krediyi

bankalardan 150 Milyon TL'ye devralan şirketler 2019 yılı içinde toplam 10 Milyar TL değerindeki sorunlu krediyi devralmıştır. Sektör kurulduğu günden 2019 yılsonuna kadar toplamda 65,1 milyar TL'lik sorunlu kredi devralmış, devralınan sorunlu krediler için toplam 4,7 milyar TL satın alma bedeli ödemiştir.

10. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNİN BİREYLER ÜZERİNE ETKİSİ

Varlık yönetim şirketleri devraldıkları sorunlu varlıkların çözümü için inceleme işlemlerini hızla gerçekleştirir. Nasıl tahsilat edeceği konusunda ihtimalleri değerlendirir ve devralınan varlığın kurumsal, ticari, KOBİ, bireysel ve tarım gibi gruplardan hangi grupta yer alacağını belirler. Son olarak sorunlu varlık hangi alandaysa o alanda uzmanlaşmış çalışanlar tarafından tahsilat sürecine girilir. Krediler miktarı düşükse telefon ve tahsilat ekibiyle, miktar yüksekse daha uzman çalışanlar ve hukuk birimleriyle birlikte tahsilat sürecine girilir. Varlık yönetim şirketleri bankalara göre borçlulara daha çok borcu konusunda taviz verebilir ve vadeleri uzatabilir. Bankalardan borçları daha düşük bedellerle aldığı için faiz veya anaparada dahi indirimine gidebilir. Bu indirimi bankalar gerçekleştirirse zarar eder ancak varlık yönetim şirketleri bu indirimle sadece elde edeceği kardan vazgeçerler. Bu durum borçlu birey için olumludur. Ancak borçlu borcun tümünü kapsayacak şekilde bir teminat vermişse bu durumda varlık yönetim şirketleri borcun teminatla birlikte bir seferde ödenmesini ister bu durumda borçlu birey taksit imkanından faydalanamaz. Varlık yönetim şirketlerinin borçlulara verdiği tavizler sayesinde sorunlu varlık tahsil edilebilecek duruma gelir bu durumda borcunu ödeyen bireyin kredi sicili temizlenir ve bu birey tekrardan ekonomiyeye kazandırılır. Borcun ödenmesiyle birlikte ekonomideki sorunlu varlık oranında azalma meydana gelir. Görüldüğü üzere bankaların uzun süreler uğraşıp tahsil edemediği sorunlu varlıkları varlık yönetim şirketleri çözse de bu durumun bankalara ve bireylere etkileri değişiklik göstermektedir (Erkan 2015:67).

11. SONUÇ

Bireylerin veya farklı sektördeki firmaların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılamak için gerekli olan finansman ihtiyacı günden güne artış göstermektedir. Bu artışla birlikte bankalara olan ihtiyaçlar da doğru orantılı olarak artmaktadır. Bankaların ekonomik açıdan yaşayabileceği en büyük problem müşterilerine tahsis ettikleri kredilerin geri ödenmesinde gecikme yaşanması veya kredinin kredi borcu olan müşteriden tahsil edilememesidir. Banka verdiği krediyi tahsil edemezse eğer krediden faiz geliri elde edemez faiz harici verdiği anapara bilançoda zarar olarak kaydedilir. Ayrıca verilen kredinin sorunlu krediye dönüşmesiyle birlikte bankaların giderleri de artar.

Çünkü bankalar her sorunlu krediye özel karşılık ayırmak zorundadır bu karşılık bankanın gelirlerinden ayrılır, bununla birlikte sorunlu kredilerin çözümü için gireceği süreçte bankalara ek maliyetler getirir. Varlık yönetim şirketleri sorunlu kredileri bankalardan devralarak bankaları sorunlu krediler yüzünden yaşadığı veya yaşayacağı problemlerden kurtarır ve ekonomik olarak bankaları rahatlatır. Bankaların bilançolarında yer alan kötü aktif olarak nitelendirilen sorunlu kredilerin temizlenmesini sağlar. Bankalar esas faaliyetlerine odaklanarak firmaların ve bireylerin ihtiyacını karşılamak için gerekli parayı tahsis edebilir. Piyasadaki sorunlu kredileri devralan varlık yönetim şirketleri borçlularla görüşerek borç için yeniden yapılandırmaya gidebilir, bankaların sorunlu kredilerden kurtulması için varlıkların anapara tutarlarından daha düşük bir bedelle devralırlar bu sayede sorunlu varlık fiyatında kardan indirim yaparak borcun tamamını tahsil edebilir veya bu varlıkları bir havuzda toplayıp doğrudan bu havuzu piyasada satışa sunabilir. Bu yöntemlerle birlikte borçlulara daha esnek davranabilen varlık yönetim şirketlerinin sorunlu kredileri satın alması kredi borcu olan bireyin veya firmanın borcunu ödeme ihtimalini yükseltebilir. Bu sayede borçlu borcundan hızlı bir şekilde kurtularak tekrar aktif bir şekilde ekonomiye ve bulunduğu sektöre kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Acur, E. (2018). Türkiye’de Faaliyet Gösteren Varlık Yönetim Şirketlerinin Sorunları ve Bankacılık Sektörüne Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altıntaş, H. (2006). Bankacılık ve Finansal Krizleri Önlemede Şeffaflık ve Bilgi Düzeyinin Önemi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11 (1), s:173-198.
- Artekin, A ve Soydal, H. (2019). Varlık Yönetim Şirketleri ve Türkiye Ekonomisindeki Yer, International Conference On Eurasian Economies, s:362-368.
- Azdiken, M. (2019). Varlık Yönetim Şirketlerinin Dünya Ülkelerindeki Uygulamalarından Örnekler ve Türkiye’deki Varlık Yönetim Şirketlerinin Gelişimine Yönelik Politika Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bahadır, C. (2018). Sorunlu Kredilerin Yönetiminde Varlık Yönetim Şirketlerinin Rolü ve Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Biçim, E. (2010). Varlık Yönetim Şirketleri ve Muhasebesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

- Demirkurt, Ö. (2019). Bankacılık Sektöründe Varlık Yönetim Şirketlerine Devredilen Tahsili Gecikmiş Alacakların Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, S. (2015). Bankaların Donuk Alacaklarının Varlık Yönetim Şirketlerine Satılması ve Banka Sektörü Sermaye Yapısı Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gör, Y. (2012). Türkiye’de Varlık Yönetim Şirketlerinin Sektörel Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı
- Karamustafa, C. (2013). Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Analizi ve Uygulamaya Yönelik Politika Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lök, H. (2018). Varlık Yönetim Şirketlerinin Türk Bankacılık Sistemindeki Sorunlu Kredilerin Yönetimindeki Rolü, Mukaddime, 9 (2), s:195-212.
- Mesutoğlu, B. (2001). Sorunlu Aktiflerin Varlık Yönetimi Şirketlerince Tasfiyesi Ülke Örnekleri, BDDK Mali Sektör Politikaları Dairesi, Ankara.
- Oy, O. (2009). Varlık Yönetim Şirketleri, İstanbul.
- Selimler, H. (2006). Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi, Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Selimler, H. (2015). Sorunlu Kredilerin Analizi, Banka Finansal Tablo ve Oranlarına Etkisinin Değerlendirilmesi, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 7(12).
- Takan M. (2002). Bankacılık: Teori, Uygulama ve Yönetim, Ankara.
- Türk Borçlar Kanunu. (2011). T.C Resmî Gazete, 27836, 4 Şubat 2011.
- Yavuz, A. (2017). Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi ve Tasfiyesinde Bir Yöntem Olarak Alacakların Satışı, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Yurdal, S. (2019). Bankacılıkta Sorunlu Krediler Yönetimi ve Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yücememiş, B. ve Sözer, İ. (2011). Bankalarda Takipteki Krediler: Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Tahminine Yönelik Bir Model Uygulaması, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 3(5), s:43-56.
- https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0816_01.pdfErişim Tarihi: 16.07.2020.
- http://turkrating.com/files/uploads/varlik-yonetim-sektoru-nisan-2019_8504.pdf Erişim Tarihi: 15.05.2020.